

Державно-громадська партнерська взаємодія закладів освіти*Попович Лідія Миколаївна,*

науковий співробітник,

Інститут педагогіки

Національної академії

педагогічних наук України,

м. Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8231-8124>

Анотація. У статті здійснено короткий аналіз державно-громадського управління загальною середньою освітою; представлено інноваційні підходи до його реалізації у дослідженні Н. Лісової; окреслено коло завдань подальшого дослідження державно-громадського управління на засадах суб'єктної партнерської взаємодії та подані результати моніторингу щодо проблем його реалізації.

Ключові слова: державно-громадське управління, засади, суб'єктна партнерська взаємодія, моніторинг, анкетування.

Державно-громадського управління освітою – явище не нове. Але сьогодні воно має бути наповнене зовсім іншим змістом, формами і технологіями, механізмами партнерства і взаємодії. Нова модель системи управління сферою освіти, на думку вчених, має бути демократичною і відкритою, «у ній передбачається забезпечення державного управління з урахуванням громадської думки, внаслідок чого змінюються навантаження, функції, структура і стиль центрального і регіонального управління освітою [1].

Вітчизняні вчені приділяють значну увагу питанням державно-громадського управління закладами освіти як активними соціально-педагогічними системами в інформаційному суспільстві, подають методології побудови, модернізації та впровадження системи державно-громадського управління закладами освіти та її активного складника комплексного

механізму управління, розкривають специфіку управлінської діяльності: Л. Калініна, І. Осадчий, Л. Паращенко, М. Топузов [4]; взаємодії держави і громади у вирішенні проблем закладів освіти: О. Онаць [5] та інші. «Досліджуючи проблеми розвитку державно-громадського управління загальною середньою освітою науковці, педагоги-практики, управлінці на основі теоретичних узагальнень і практичного досвіду пропонують різні варіанти способів удосконалення системи управління освітою, запровадження яких дало б змогу сприяти розвитку громадської складової [6]. Це і громадські, наглядові, піклувальні ради, ради закладів освіти, до яких входять представники батьківської громади, громадських організацій, бізнес структур тощо.

Інноваційні підходи до управління освітою та закладами освіти в умовах децентралізації та створення територіальних громад для забезпечення державно-громадського управління відділів освіти в малих містах з метою перетворення освіти в ефективну систему, що розвивається й здатна забезпечити розвиток та саморозвиток особистості, інноваційний розвиток школи та громади обґрунтовано в дисертаційному дослідженні Н. Лісової.

Заслуговує на пильну увагу її авторська Концепція та моделі формування довіри в сучасній школі на дитино(людино)центристських і довірчо-партнерських засадах тривекторного інноваційного розвитку школи: «Школа формування довіри» – «Школа громадської довіри» – «Школа культури довіри». Розроблено і апробовано методику їх реалізації в освітній практиці, а також критерії оцінювання та показники, за якими визначається ефективність діяльності школи та відділу освіти [3].

Але все ж проблема реалізації форми державно-громадського управління на засадах суб'єктної партнерської взаємодії висвітлена недостатньо, хоча є надзвичайно актуальною в умовах децентралізації управління освітою, розвитку місцевого самоврядування, реформування загальної середньої освіти.

У ході наукового дослідження нами передбачено моніторинг аналізу стану державно-громадської партнерської взаємодії у сфері освіти та в

державно-громадському управлінні закладами освіти в умовах розвитку місцевого самоврядування; з'ясування проблем реалізації державно-громадського управління на засадах суб'єктної партнерської взаємодії та особливості управління в закладах різних типів та підпорядкованості.

На початку 2021 року проведене анкетування частини керівників експериментальних закладів відділу (мала вибірка – 65 осіб). Аналіз анкет керівників-респондентів експериментальних закладів загальної середньої освіти та інтерв'ю показує, що сьогодні проблеми упровадження державно-громадської взаємодії закладів освіти, не зважаючи на чисельні нормативно-правові документи, які зобов'язують органи управління освітою делегувати повноваження та децентралізувати управління сучасне управління в сфері освіти, визнають як адміністративно-командне з жорсткою управлінською вертикаллю, яка ще більше посилюється. Так вважає 54 %; державно-громадська та приватна взаємодія на умовах партнерства закладів загальної середньої освіти з іншими державними та приватними установами має недостатній зворотній зв'язок - 37%; є недостатнім розвиток демократичних взаємин в управлінні освітою територіальних громад – 35 %. обмеження свободи керівників та автономії закладів зазначили 58% керівників. 37 % респондентів вважають оптимальною формою управління державно-громадську як законодавчо визначену форму в сфері освіти на державному рівні; 41 % надають перевагу громадсько-державній формі управління. Зміни форм управління підтримують 61%; поступові зміни – 27% респондентів.

Науковцями відділу економіки і управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України на 2021-2023 роки планується, серед основних завдань, теоретичне обґрунтування засад суб'єктної партнерської взаємодії в державно-громадському управлінні закладами загальної середньої освіти в умовах децентралізації та розвитку місцевого самоврядування; теоретичне обґрунтування, моделювання та апробація на практиці системи державно-громадського управління закладами загальної середньої освіти та визначення особливостей управління в закладах різних типів та

підпорядкованості (ОЗО, філії, самостійні ЗЗСО, які не входять до складу ОТГ, початкові школи, гімназії, ліцеї тощо).

Реалізація змісту державно-громадського управління закладами освіти на засадах суб'єктної державно-громадської партнерської взаємодії полягає у конструктивній партнерській взаємодії державних органів, громадських об'єднань та організацій, які сприяють гармонізації, гуманізації та громадсько-правовому закріпленню різноманітних організаційно-правових форм взаємодії суб'єктів освітнього та управлінського процесів; широкому залученні до партнерської співпраці юридичних та фізичних осіб на взаємовигідних умовах:

- демократизація всіх органів державної влади, місцевого самоуправління, територіальних громад та управління освітою;

- організація та розвиток асоціацій, спілок, громадських організацій та інших форм діяльності суб'єктів управління та освітнього процесу (професійні об'єднання, асоціації педагогів, керівників закладів освіти, органи учнівського самоврядування та батьківські ради, самоуправління);

- зацікавлення місцевих громад, роботодавців, бізнесу, меценатів, різних організацій і структур до взаємовигідної співпраці і взаємодії на засадах партнерства;

- демократичного стилю керівництва діяльністю закладів загальної середньої освіти та інші, залежно від місцевих умов функціонування закладів освіти;

- заклад освіти має стати центром розвитку місцевої громади. Спрямовує ресурси закладу освіти на розвиток громади, громадянської самоорганізації і самоуправління; розвиває у школі та громаді традиції і практику громадянської активності; вже сьогодні створює на місцевому рівні реальні структури громадянського суспільства і гарантує їхній стабільний розвиток.

В умовах децентралізації влади, передачі повноважень від центральних органів влади місцевому самоврядуванню нагальною є потреба у розробленні нової концепції державно-громадського управління освітою та закладами загальної середньої освіти в умовах розвитку місцевого самоврядування на засадах суб'єктної партнерської взаємодії.

Яскравим зразком можуть бути громадсько-активні школи, які ефективно працюють у 85 країнах світу і з 2003 року діють в Україні.

Література

1. Андрущенко В.П. Державно-громадський характер управління освітою. Вища освіта України, № 3, 2011. – С.5.

[Електронний ресурс]. Доступно:

<http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/17589/1/Andrushchenko..pdf>.

2. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 38-39.

3. Державно-громадське управління розвитком загальної середньої освіти в малих містах України : [монографія] / Н .І. Лісова. – Черкаси: Видавець Пономаренко Р.В. – 2018. – 360с. [Електронний ресурс].

Доступно:

<https://lib.iitta.gov.ua/715268/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%9B%D1%96%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9D.%D0%86.%2023.01.2019.pdf>.

4. Управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними системами: моделі та механізми: монографія / Л. Калініна, В. Мелешко, І. Осадчий, Л. Паращенко, М. Топузов; за наук. ред. Л. Калініної. – К.: Педагогічна думка, 2018. – 224 с.

5. Громадсько-активні школи: управління та механізми розвитку: практичний посібник / О. М. Онаць, Н. М. Островерхова, Л. М. Попович, М. Г. Шевцов – К.: КОНВІ ПРІНТ, 2019. – с. 96.

6. Л. А. Гаєвська. Перспективи та шляхи розвитку державно-громадського управління загальною середньою освітою в Україні. Економіка та держава No10/2009. – С. 51. [Електронний ресурс].

Доступно: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2009/18.pdf.